

Gytis Oržikauskas

Vilniaus Gedimino technikos universitetas

Antikos architektūros stebuklai: fenomenas ir sampratos genezė

Vienas svarbiausių istorinės architektūros bruožų – gebėjimas meninių priemonių pagalba perteikti visuomenines, politines bei religines idėjas. Senovės graikų architektūroje šios tendencijos aktualizuotos pirmą kartą Vakarų Europos istorijoje. Nepaisant to, antikinė graikų kultūra buvo sudaryta iš dviejų, politiškai ir kultūriškai kardinaliai skirtingų laikotarpių, kuriuose architektūros unikalumas vaidino skirtingą vaidmenį. Pavyzdžių analizė atskleidžia, kad klasikinio laikotarpio architektūroje atspindėta transcendentinio tobulumo idėja: architektūra turėjo būti ne originali, bet atitinkanti rafinuotus proporcijų reikalavimus. Kurta visuomeniškos, viešąsias erdves formuojančio, aktualias politines idėjas metaforiškai perteikiančios kompozicijos. Helenizmo laikotarpio architektūra buvo nedviprasmiškai skirta įmažinti fundatoriaus galią ir menininko galimybes. Architektūra neteko savo transcendentinių įvaizdžių, architektūros dominančių raiškai didelę įtaką darė pastatų dydis, situacija ir aiškiai išreikšti politiniai įvaizdžiai.